

Motion till riksdagen 2010/11: MJ220

av **Carina Hägg (S)**

Kemikaliesamhället

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kemikaliesamhället.

Motivering

Det mänskliga livet börjar i moderns livmoder, en värld vi förknippar med trygghet. Men sanningen är att det blivande barnet, innan hon föds, utsätts för hundratals miljögifter. Under hela livet fortsätter vi sedan att utsättas för nya miljögifter. De finns i maten vi äter och vattnet vi dricker, i barnens leksaker, i våra möbler och kläder, i datorerna på jobbet.

Hur påverkas flickor och pojkar, män och kvinnor av miljögifter – av kemikalier? Den nya forskningsdisciplinen Green Chemistry, miljöanpassning på molekylnivå, är ett nästan okänt begrepp i Sverige och Europa. Nanoteknologi är den nya teknik som fört mycket spännande med sig och som jag vill se utvecklas. Behöver inte också kunskapsläget om nanopartiklars effekter på miljö och hälsa bli bättre för att stärka nanoforskningen? Det finns många frågor som väljarna har all rätt att ställa men politiken ska också kunna ge svar.

Vi vet att effekterna av kemikaliesamhället i många fall är allvarliga: Vissa mjukgörande ftalater misstänks kunna påverka människans fortplantningsförmåga. Perfluorerade ämnen som används exempelvis i golvpulish för att ge släta, vatten-, fett- och smutsavvisande ytor har visat sig vara reproduktionsstörande och cancerframkallande och mycket svåra att bryta ner i naturen. Bromerade flamskyddsmedel som används för att försvåra antändning finns i en stor mängd material och har återfunnits i både blod och bröstmjölk. Särskilt allvarliga är det oftast för våra barn, eftersom deras kroppar fortfarande inte är färdigutvecklade.

Fel! Okänt namn på

Kemikalierna används för att ge varor olika typer av egenskaper, exempelvis ökad livslängd, en viss färg, brandskyddsegenskaper och dylikt. I vissa fall spelar de en avgörande roll för att förbättra våra liv, exempelvis som beståndsdelar i läkemedel. Men kemikaliernas fördelar måste vägas mot deras nackdelar.

Kemikalieanvändningen måste därför regleras bättre. Idag är kunskapen om hur kemikalier används och hur de påverkar såväl människor som natur bristfällig. Slutsatsen är att vi behöver en säker kemikalieanvändning. Kunskapen om kemikalier och dess samverkan måste öka, farliga kemikalier ska förbjudas eller när detta inte går ersättas med mindre farliga alternativ. Kontrollen och tillsynen måste bli bättre.

Sverige behöver en vision om en giftfri miljö: ”Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”

Enligt Miljömålsrådet är det dock svårt att nå målet om en giftfri miljö till 2020. Orsakerna är flera, bland annat att kemikalieanvändningen i världen ökar stadigt och att kunskapsnivån är låg. Detta är problematiskt. Inom EU används idag 2 500 högvolymerkemikalier. Men för 86 procent av dessa är kunskapsläget begränsat. För de 97 500 lågvolymerkemikalierna är kunskapsläget ännu sämre.

Det behövs tas nya tag för att öka kunskapen, förbättra tillsynen och begränsa användningen av farliga kemikalier.

Vi behöver säkrare kemikalier. De regler som finns på EU-nivå måste skärpas. Principen om att farliga kemikalier ska ersättas med mindre farliga alternativ måste skärpas i Reach. Denna ersättningsprincip, substitutionsprincipen, måste också vara fortsatt stark i andra regler som gäller kemikalier. Det finns ingen anledning att utsätta vare sig konsumenter eller miljö för onödiga risker. Försiktighetsprincipen måste stärkas. Det är dessutom viktigt att det är tydligt för marknadens aktörer att det är lönsamt att investera i säkrare alternativ. Det är viktigt att få Reach att fungera mer effektivt. Vi vill att Reach ska omfatta fler så kallade lågvolymsämnen, och definitionen av vilka ämnen som behöver tillstånd för att användas måste ändras så att fler farliga ämnen omfattas. Reach ska omfatta nanopartiklar och verka för att fler förslag lämnas till kandidatlistan. Det är viktigt att mer specifika lagstiftningar som reglerar användningen av kemikalier inte tunnas ut eller försvagas på grund av REACH. Vi menar också att det behövs ett RoHS-direktiv för textilier.

Det finns olika processer inom Reach, t.ex. den så kallade kandidatförteckningen över särskilt farliga ämnen. Hittills har endast 31 ämnen förts upp på kandidatlistan. Processen startas genom att EU:s kemikaliemyndighet Echa eller en medlemsstat lägger fram förslag till ett ämne till listan, och om det klarar beredningen i en Echa-medlemsstatskommitté tas det upp på listan. Echa vill att medlemsstaten som ska nominera ett ämne också tar fram en dossier, ett komplett beredningsunderlag, med alla riskbedömningar, användningsområden, bedömningar och förslag till regleringar. KemI:s arbete med detta går idag på sparlåga. Vi kan verka för att fler förslag lämnas till kandidatlistan, och att Sverige tar ett ansvar i detta arbete.

Fel! Okänt namn på

Farliga ämnen i livsmedel bör förbjudas. Syntetiskt framställda färgämnen, bland dem så kallade azofärgämnen är av tradition vanliga som livsmedelstillsetser, bland annat i kaviar, godis, bakverk, snacks, läsk och juice. Färgämnen har dock negativa effekter på människors hälsa, bland annat kan de ge upphov till allergiska reaktioner och beteendestörningar. Den varningsmärkning som nu införs för vissa färgämnen är bra, men räcker inte. Jag vill även verka för ett förbud mot användningen av azofärgämnen och driva den frågan i EU. I ett första skede bör användningen av Hyperlink ses över och förbjuda det farliga flamskyddsmedlet dekaBDE.

En mellanstatlig kemikaliepanel i likhet med FN:s klimatpanel bör inrättas. Det behövs för att beslutsfattare världen över ska få ett bättre kunskapsunderlag. Panelen ska bestå av oberoende forskare som kan arbeta med alla aspekter av kemikalier och deras betydelse för människor och miljö.

Stockholm den 21 oktober 2010

Carina Hägg (S)